

2. verdenskrigs ukjente blodbad

UKRAINAS PEARL HARBOR

"Vi Menner" 1995-4

Bakkemannskapene var sjanseløse. De brennende flyene eksploderte og blåste dusinvis av mennesker i småbiter. Flere hundre ukrainere gikk med. Amerikanerne kaller dette ukjente stykket krigshistorie for sitt andre Pearl Harbor.

V
menner

Tekst:
**INGE
LUNDERENG**

Foto: PAVEL ZDOROVILLO

Aret var 1944. Og tyskerne var forvirret. Amerikanske bombefly slo til lenger og lenger mot øst. Tyskerne kunne ikke forstå hvordan flyene hadde brennstoff til å komme så langt.

44

Og da de etter endt bombetokt bare fortsatte østover, sto tyskerne igjen på bakken og måpte vantro opp i luften.

Alle unntatt en. Piloten Hans Müller.

Han var stasjonert i Minsk i Hviterussland da han fikk øye på de amerikanske B-17 bombeflyene som fløy østover. Med sitt Heinkel HE 177 rekognoseringsfly la han seg etter i stor høyde inn i datidens Sovjet.

Omsider fikk han se bombeflye-

ne lande på en flybase dypt inne i Ukraina. Ikke langt unna så han nok en amerikansk base.

Müller kom seg velberget tilbake til Minsk med den for tyskerne så verdifulle opplysningen.

Allerede natten etter, natt til den 22. juni 1944, angrep mer enn 50 tyske bombefly med jagereskorte amerikanernes hemmelige flybase i Poltava. De slapp sin dødelige last og kom seg uskadet tilbake til sin base i Minsk.

Ødeleggelsene var enorme. 47

B-17 bombefly ble ødelagt. 19 andre ble sterkt skadet. Alt som var av hangarer, andre fly og bensindepotet gikk i luften.

Det var rundt 500 på flyplassen da raidet inntraff. Bare tre amerikanere måtte bøte med livet. Men hundrevis av ukrainere gikk med mens de kjempet for å slukke branner i fly som sto i lys lue uten annet å hjelpe seg med enn kvister og greiner.

Flyene var som tidsinnstilte bomber. De eksploderte etter hvert

Amerikanske bakkemannskap i Ukraina like før tyskerne slo til.

– At det fantes amerikanske baser i hjertet av Ukraina i '44, var et direkte resultat av et intrikat lite krigsspill mellom amerikanerne og Stalin, forlarer Ausland.

– Amerikanerne var allerede i gang med planer om å invadere i vest. De regnet med mindre motstand om de hadde en liten avledningsmanøver i øst. I tillegg ønsket de seg større rekkevidde østover for sine B-17 bombefly. Siden deres base var i England, var det begrenset hvor langt østover de kom før de måtte snu på grunn

av mangel på brennstoff, sier Ausland som legger til:

– Med baser i Ukraina kunne bombeflyene fortsette østover etter endt bombetokt, fylle drivstoff og eventuelt få reparert skader før så å slå til mot nye bombemål på vei tilbake til England.

Ausland understreker at også Stalin var interessert i å binde noen allierte styrker langt øst. Jo færre allierte styrker under invasjonen i vest, desto lenger vest trodde Stalin at han ville nå.

– Likevel var han skeptisk til å la amerikanerne få alle de fem flybasene de ba om. Fem baser med amerikansk bakkemannskap ble for mye for ham. Så han ga dem tre. Poltava, Mitgorod og Piryatin, forteller Ausland.

Kortvarig glede

Amerikanerne ba om 2500 egne bakkemannskaper til de tre basene. Stalin ville bare gå med på 1200. Og det på nesten komiske vilkår, verdenssituasjonen tatt i betraktning. Hver og en av de 1200 amerikanske soldatene måtte søke om turistvisum til Sovjet for å komme og drive krig mot Nazi-Tyskland.

Den tyske piloten Hans Müller gjorde gleden av å ha hemmelige

Fra avdukingen av minnesmerket for Ukrainas ukjente "Pearl Harbor".

AUSLANDS HJELP TIL UKRAINA

Nils Ausland var bare 17 år gammel da han i 1945 fikk ansvaret for to ukrainske krigsfanger som rømte fra en fangeleir i Porsgrunn. Med hjelp fra Hjemmefronten fikk han dem i dekning i Drangedal til krigen var over. De bodde hjemme hos familien Ausland i en uke før de reiste tilbake til Ukraina.

Årene gikk. Ausland fartet land og strand rundt i forsikringsbransjen, og ble som pensjonist involvert i organisert hjelp til barn i Tsjernobyl.

Under sin første tur til Ukraina i '91 hadde han med seg et bilde han tok av de to ukrainerne sammen med sine søstre i 1945. Ausland oppsøkte en avis og lot seg intervjuet.

To måneder senere kom det brev fra Pjotr Telemenko. Han abonnerte ikke på avisa siden han bodde langt ute på landet. Men en kjenning hadde sett intervjuet og bildet og mente det måtte være ham det gjaldt.

I dag har Ausland 11 turer med mat og hjelp bak seg til Ukraina. Han har sett hvordan krigsgenerasjonen lider og har dratt i gang privat hjelp for dem. Og han er blitt et så kjært innslag at da minnestunden over de falne i Ukrainas "Pearl Harbor" skulle finne sted, ble han personlig invitert.

Nils Ausland med den ukrainske avisa som forteller hans krigshistorie.

flybaser øst for østfronten kortvarig. Basene ble aldri brukt igjen etter tyskernes bomberaid.

– Müllers oppdagelse må ha kvalifisert til minst ett jernkors, sier Ausland galgenhumoristisk.

Allerede natten etter kom tyske bombefly inn over flybasen i Mitgorod. Heldigvis hadde bakkemannskapet der fått beskjed. Alle flyene var rullet i sikkerhet. Men selve basen ble bombet sønder og sammen.

– Amerikanerne var frustrert, sier Ausland. – Ikke et eneste sovjetisk fly gikk opp. Den forventede hjelpen fra sovjetiske jagerfly kom aldri. Og luftvern skytset var null verdi.

som flammene slippet seg fram til bensintankene. Mange ukrainere ble blåst i filler.

Et krigsspill

Nordmannen Nils Ausland (68) fra Holmestrand var i høst til stede under 50-årsminnet for det amerikanerne kaller sitt andre Pearl Harbor. Et stykke krigshistorie så ukjent at selv de mest interesserte i krigshistorie sperrer øynene opp når de hører om det.